

Datum
2024-06-18

Lena Heldén, 08-677 25 65
lena.helden@energiforetagen.se
Expert utbildning och kompetensutveckling på
Enhet Kommunikation &
Kompetensförsörjning

Dnr:
U2024/00585

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten
103 33 Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se

Energiföretagens yttrande avseende: Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16)

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Energibranschen i Sverige är en växande bransch, och en nyckel till att Sverige ska klara klimatomställningen. För att minska utsläppen av klimatgaser satsar Sverige stort på elektrifiering, energioptimering och effektivisering. Utvecklingen sker i samverkan mellan politik, myndigheter och branscher som industrin, fastighetsbranschen, energibranschen och konsultbranschen. Dessa branscher har gemensamt att de står inför kompetensbrist både på kort och lång sikt samtidigt som utbyggnaden av energisystemet innebär ett stort rekryteringsbehov av såväl traditionell som ny kompetens. Det är behovet av tekniker och ingenjörer med IT-, energi- och elkraftskompetens som är störst och det är viktigt att det finns utbildningar som ger fler medarbetare inom dessa kompetensområden.

Efterfrågan på kompetens inom energiområdet är stor redan idag och förväntas öka ytterligare. [Energiföretagens kompetenskartläggning från 2022](#) framgår att det finns ett stort antal bristyrken och att rekryteringsbehoven är stora till ett stort antal yrkesroller som elkraftingenjör, distributionselektriker, beredare m.fl. **Företagen efterfrågar i stor utsträckning medarbetare med gymnasial yrkesutbildning.**

Behoven har ökat sedan kartläggningen presenterades 2022 till följd av att branschen växer, stora behov av att bygga ut elnäten, stora pensionsavgångar och ett förändrat säkerhetsläge med mera. Energimyndigheten har i sin kartläggning av kompetensbehovet redovisat 35 yrken det råder brist på inför energiomställningen och en ökad elektrifiering. Utöver omställningen betonar de stora pensionsavgångar, samtidigt som dagens säkerhetsläge ställer högre krav på krisberedskap, säkerhet och bemanning. Behovet av kompetens är stort och vi välkomnar därför utredningens fokus på att möjliggöra yrkesväxling.

Inledning och sammanfattning

Energiföretagen är mycket positiv till att en översyn gjorts samt att förslag har lagts för hur yrkesutbildningen inom kommunal vuxenutbildning (yrkesvux) kan bli mer effektiv och bättre anpassad efter de behov som finns, hur statens finansiering av yrkesutbildning inom komvux kan göras mer långsiktig och förutsägbar samt hur statsbidraget för regionalt yrkesvux kan förändras för att bättre möta det stora och snabbt uppkomna utbildningsbehovet lokalt och regionalt.

En väl fungerande yrkesutbildning på gymnasial nivå är helt avgörande för att energibranschen ska klara sin kompetensförsörjning. Yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå behövs då ungdomsgymnasiet inte lyckas attrahera tillräckligt många sökande jämfört med branschens behov, men också då yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå blivit mer central för att individer ska kunna få en andra chans att etablera sig på arbetsmarknaden. Möjligheten till omställning och livslångt lärande är allt viktigare för såväl individer som för arbetslivet.

Samtidigt har dagens yrkesvux ett antal grundläggande utmaningar och yrkesvux kommer också fortsatt att vara ett komplement till yrkesutbildning inom gymnasieskolan. Mot bakgrund av ovanstående välkomnar Energiföretagen att utredningen föreslår förbättringar inom befintligt yrkesvux samt alternativ till yrkesvux där nya och kompletterande insatser behövs. Samtidigt råder många oklarheter vilket gör det svårt att ta ställning till förslaget om införandet av en ny utbildningsform i dagsläget.

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagens och IF Metalls kommentar/-er och ser över lag positivt på utredningens ambition och på de enskilda förslag som läggs fram gällande en ny yrkesskola för vuxna (kapitel 3) då vi i likhet med utredningen ser brister med yrkesvux på det sätt som det bedrivs idag.

Energiföretagen är försiktigt välkomnande till utredningens förslag om yrkesskola. Det stora arbete som lagts ner på att analysera utredningens förslag och NY-piloten av branschorganisationer, myndigheter och andra parter visar emellertid på oklarheterna i förslagen.

Modellen för yrkeshögskolan har visat sig framgångsrik och levererar goda resultat. Energiföretagen bedömer liksom Svenskt Näringsliv att yrkeshögskolans modell applicerad på gymnasial nivå (SeQF4) kan bli ett viktigt komplement till yrkesvux och stärka kompetensförsörjningen av relevant yrkeskompetens till näringslivet inom en rad branscher under förutsättning att:

- Samma villkor, principer och förutsättningar ska gälla för yrkesskolan som för yrkeshögskolan.
- Yrkesskolan ska präglas av efterfrågestyrd yrkesutbildning, med en stark förankring hos arbetslivet och respektive bransch samt med läranderesultat i fokus.
- De monetära kostnaderna för företagen för den gymnasiala yrkesutbildningen inte ska öka.
- Reformarbetet inom yrkesvux fortsätter.
- Implementeringen och utvecklingen av planerings- och dimensioneringsunderlagen fortsätter. Yrkesskolans roll i detta arbete förtydligas.

- Statsbidrag för investeringar i och förvaltande av utbildningsmiljöer så som branschskolor kommer på plats.

Samtidigt vill vi betona att yrkesvux och yrkesskolan också fortsatt är ett komplement till yrkesutbildning inom gymnasieskolan, som är viktig för företagens kompetensförsörjning.

Parallellt med utredningen Växla yrke som vuxen har MYH startat piloten Nationell yrkesutbildning (NY), på gymnasial nivå för vuxna, för vilken villkoren ska vara desamma som i yrkeshögskoleutbildningarna. Energiföretagen anser att piloten bör fortsatt genomföras med möjlighet att låta denna utökas och växa. MYH hade emellertid kort tid på sig att gå från uppdrag till genomförande och piloten bör utvärderas innan en slutlig utbildningsform genomförs.

Energiföretagen vill betona att det är beklagligt att försöksverksamheten med branschskola på gymnasial nivå lades ner. Gymnasial yrkesutbildning riktad till unga är viktig för företagens rekrytering. Energiföretagen betonar att branschskolan behövs för energibranschens kompetensförsörjning. Den utbildning som bedrivs vid bl.a. Åsbro (nu med finansiering från företag och elever) leder till mycket efterfrågade yrkesroller och kompetenser. Denna gymnasiala yrkesutbildning bör vara högt prioriterad och finansieras långsiktigt med statliga anslag. Den ryckighet som uppstått inom gymnasial yrkesutbildning då branschskolan lades ner gagnar varken elever, företag eller utbildningsanordnare.

Energiföretagen anser att kommunal vuxenutbildning med yrkesinriktning - yrkesvuxutbildning:

- i större utsträckning ska svara mot arbetsmarknadens behov vad gäller dimensionering och innehåll - Idag motsvarar yrkesvuxutbildningar i begränsad utsträckning energibranschens behov. Behoven av att rekrytera personer med gymnasial yrkesutbildning inom el och energi är betydligt större än det antal elever som utbildas och bristen på medarbetare är en flaskhals som försvårar den gröna omställningen.
- bör drivas i nära samverkan med företag. Genom att företagen initierar utbildningar, medverkar i ledningsgrupper, LIA (lärande i arbetslivet) m.m. ges arbetslivet möjlighet att påverka utbildningarnas innehåll, utformning och upplägg inom praktik m.m. Att kombinera utbildning i läromiljöer med att eleverna utvecklar sina kunskaper i företagen genom LIA/praktik utgör en viktig grund för en yrkesvuxutbildning som speglar arbetslivets behov och följer med i arbetslivets utveckling.
- Yrkesväxling och rörlighet i arbetslivet bör underlättas genom att eleverna ges möjlighet att tillgodoräkna sig arbetslivserfarenhet genom validering. Kunskap och kompetens erhållen i arbetslivet och yrkesvux bör medge kortare utbildningar.

Vad gäller den pilot Nationell yrkesutbildning som samtidigt bedrivs inom MYH anser Energiföretagen att:

- En stärkt långsiktighet är viktigt för att främja uppstart av nya, dyrare yrkesutbildningar som är viktiga för näringslivets kompetensförsörjning.

- Resurser som möjliggör uppbyggnad och bibehållande av lärmiljöer för energiyrken - vilket krävs för en kvalitativ och säker yrkesutbildning - bör medfölja utbildningarna.
- MYH bör besluta om flera utbildningsomgångar åt gången. Det ger utbildningsanordnarna rimliga förutsättningar att ta kontakter med näringslivet och marknadsföra utbildningarna samt möjliggör en större långsiktighet för företag, utbildningsanordnarna och studerande.
- Kvalitetsgranskning bör tilldelas ökade resurser och bör genomföras i utökad utsträckning för att säkerställa god kvalitet. Ansvaret bör ligga på MYH - myndigheten som ansvarar för utbildningarna. NY-piloten bör utvärderas innan en ny utbildningsform införs.

Utvecklade synpunkter

Energiföretagen ser positivt på utredningens ambition och på de enskilda förslag som läggs fram gällande en ny yrkesskola för vuxna (kapitel 3) då vi i likhet med utredningen ser brister i hur yrkesvux bedrivs idag.

Däremot anser vi att underlaget brister vad gäller konsekvensbeskrivning, hur tidigare dimensioneringsutredningsförslag tas tillvara, samt oklarheter om hur här lagda förslag och piloten Nationell yrkesutbildning (NY) ska komplettera varandra.

Principiellt är Energiföretagen ense med Teknikföretagen och IF Metall om att det kan finnas olika utbildningssystem så länge dessa kompletterar varandra. Med kompletterande menar vi i detta fall till exempel nationellt/regionalt rekryterande och/eller rekryterande från olika målgrupper. Energiföretagen hävdar emellertid att parallella system riktat till samma målgrupp rent av är skadligt för branschernas kompetensförsörjning.

Vidare anser Energiföretagen att kvalitativa lärmiljöer ska kunna garanteras - det vill säga att förutsättningar finns för investeringar i maskiner och särskild utrustning - och att förutsättningar för samnyttjande av dessa lärmiljöer finns.

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagen och IF Metall och saknar förslag kopplade till investeringar och utveckling av utbildningsmiljöer. Vi hade velat se en tydligare koppling till YH-utredningens förslag (Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar; SOU 2023:31) kring ett statligt investeringsstöd för investeringstunga miljöer (förslag under kapitel 7.8.2). Behovet av ett stöd för investeringstunga utbildningar av samhällsekonomiskt intresse är stort. I många fall avstår utbildningsanordnare från att ansöka om utbildningar som kräver stora investeringar alternativt genomför utbildningar med undermålig utrustning på bekostnad av utbildningskvaliteten. Detta drabbar samhällsviktiga teknik- och energiutbildningar extra hårt.

I vårt remissyttrande väljer vi att framför allt kommentera förslaget om en ny yrkesskola för vuxna. Parallellt med detta utredningsförslag har Myndigheten för yrkeshögskolan på regeringens uppdrag påbörjat en pilotverksamhet – Nationell yrkesutbildning (NY) – som pågår under 2024 – 2026, vilken vi också berör i vårt remissvar. Det är viktigt att olika utbildningar och processer inte bromsar varandra, utan att gymnasial yrkesutbildning för unga och vuxna utvecklas i takt med samhällets behov. **Det är därför olyckligt att den av**

näringslivet efterfrågade försöksverksamheten med branschskolan inom energi för gymnasieelever på el- och energiprogrammet lades ner.

Långsiktighet och stabila förutsättningar är grundförutsättningar för att kunna bedriva investeringstunga utbildningar framgångsrikt. Energiföretagen vill betona behovet av långsiktig verksamhet för yrkesutbildning med lärmiljöer och träningsanläggningar, inte som tidigare enbart för smala yrken, utan för yrkesutbildning där branschskolan fungerade mycket bra, så som den till distributionselektriker vid Åsbro Kursgård.

Det är viktigt att förslaget yrkesskola i SoU 2024:16 skiljer sig från befintliga utbildningar genom att anpassa utbildningslängden och innehållet efter tidigare utbildning och erfarenhet, som lockar de som vill ställa om mitt i livet, inte har studievana eller möjlighet att studera länge. Utredningen föreslår att längden på yrkesskolans utbildningar ska vara mellan 6 månader och 2 år. Energiföretagen ser att validering av tidigare utbildning och yrkeserfarenhet ska avgöra utbildningens längd och innehåll.

Långsiktighet och kontinuitet är nyckeln

Yrkesutbildning på gymnasial nivå riktad till ungdomar och vuxna bör ges stabila förutsättningar och utrymme att utvecklas, marknadsföras och kvalitetssäkras för att underlätta den gröna omställningen.

Yrkeshögskolemodellen har varit mycket gynnsam för energibranschen. Energiföretagen välkomnar att en liknande modell för yrkesutbildning på gymnasial nivå implementeras och vill se att piloten Nationell yrkesutbildning vid Myndigheten för yrkeshögskola (MYH) tillåts växa organiskt. De studerande som gått YH-utbildningar och elever från gymnasieutbildning inom el och energi är mycket efterfrågade i våra medlemsföretag där det är stor brist inom ett stort antal yrkesroller. Utbildningen ger goda kunskaper förankrade i företagets behov och leder i hög utsträckning till arbete.

Den nära kontakten med företagen; företagens medverkan i ledningsgrupper, LIA (lärande i arbete) med mera ger arbetslivet möjlighet att påverka utbildningarnas innehåll. Att kombinera utbildning i läromiljöer med att eleverna/de studerande praktiserar och utvecklar sina kunskaper i företagen genom LIA/praktik är en viktig grund för yrkesutbildning som speglar arbetslivets behov och följer med i arbetslivets utveckling.

Kvalitetsgranskning av utbildningar ett måste

Kvalitetsgranskning och -uppföljning är central för att utveckla kvaliteten i enskilda utbildningar, så att de ger eleverna relevanta kunskaper och kompetens och inte minst för att företag och studerande ska veta vilka utbildningar de ska satsa på. För de studerande och företagen är det ett stort åtagande och det är avgörande för framtida medarbetares etablering i branschen att de utbildningar som ges är av god kvalitet och att studerande får med sig för arbetslivet relevant kunskap och kompetens. I de fall certifikat krävs vid anställningen är det helt avgörande för studerandes framtida etablering på arbetsmarknaden att utbildningen leder till ett certifikat.

Det är helt avgörande för den gröna omställningen att fler väljer att arbeta i energibranschen och att utbildningssystemet i ökad utsträckning anpassas efter arbetsmarknadens behov. Samtidigt ökar behovet av resurser hos ansvarig myndighet för uppföljning och granskning av kvaliteten, när antalet utbildningar ökar markant.

Företagen lägger idag stora resurser på medverkan i utbildningsanordnarnas ansökningsförfarande. Ett sätt att effektivisera ansökningsförfarandet är att ge utbildningsanordnarna tillstånd att bedriva fler utbildningsomgångar och därmed minska antalet ansökningar. Ett annat är att göra kvalitetsgranskningar med större regelbundenhet – där ansvaret bör ligga på ansvarig myndighet – för att företag och studerande ska ha ett bättre underlag för sina beslut.

Förslagen

Energiföretagen har fört samtal med Teknikföretagen, IF Metall och Installatörsföretagen i dessa frågor och instämmer i stora delar i deras remissvar.

3 En ny yrkesskola för vuxna

Energiföretagen instämmer i Installatörsföretagens remissvar vad gäller att:

Yrkesvux kan spela en viktig roll för näringslivets kompetensförsörjning och för individens möjlighet att skaffa sig yrkeskompetens. Yrkesutbildning på gymnasial nivå är en efterfrågad utbildningsbakgrund för Energiföretagens medlemsföretag. Kompetensbristen är omfattande och svårigheterna att rekrytera individer med rätt yrkeskompetens har legat på hög nivå under lång tid.

Det finns idag en rad brister inom yrkesvux, bland annat vad gäller tillgänglighet och det finns vita fläckar i utbildningsutbudet. Implementeringen av planerings- och dimensioneringsreformen är fortsatt mycket viktig – och att utredningen i betänkandet lägger en rad förslag som kan komma att leda till ett breddat utbud inom yrkesvux. Dock finns behov av fler vägar till yrkesutbildning på gymnasial nivå som svarar mot arbetslivets kompetensbehov som fler kan ta del av.

Modellen för yrkeshögskolan har visat sig framgångsrik och levererar goda resultat. Energiföretagen bedömer att yrkeshögskolans modell applicerad på gymnasial nivå [SeQF4](#) kan stärka kompetensförsörjningen av relevant yrkeskompetens till näringslivet.

En stor fördel med förslaget, som baseras på yrkeshögskolans modell, är att utgångspunkten är arbetslivets kompetensbehov och att arbetslivet har ett reellt inflytande över utbildningens innehåll, utformning och antagning av studerande. Detta bidrar till hög relevans, kvalitetssäkring och goda möjligheter till jobb efter utbildningen.

Energiföretagen ser samtidigt att det finns en del aspekter som behöver analyseras vidare och det är centralt att förslagen i denna utredning liksom pilotverksamheten Nationell yrkesutbildning (NY) noggrant utvärderas och följs upp.

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagens och IF Metalls kommentarer och ser över lag positivt på utredningens ambition och på de enskilda förslag som läggs fram gällande en ny yrkesskola för vuxna (kapitel 3) då vi i likhet med utredningen ser brister med yrkesvux på det sätt som det bedrivs idag.

Givet förutsättningarna med en pågående pilotverksamhet bör processerna, med löpande utvärdering av NY och behandlandet av förslaget om yrkesskola, fortgå parallellt. Energiföretagen instämmer med Svenskt Näringsliv och ser en risk i att genomföra piloten och utvärdera först i efterhand, för att sedan genomföra en ny remissrunda om förslaget om yrkesskola. Att det blir ett tomrum mellan pilot och permanent form, där det som byggts upp stannar upp eller försvinner.

Energiföretagen är försiktigt välkomnande av utredningens förslag om yrkesskola. Det stora arbete som lagts ner på att analysera utredningens förslag och NY-piloten av branschorganisationer, myndigheter och andra parter visar emellertid på betydande oklarheterna.

Modellen för yrkeshögskolan har visat sig framgångsrik och levererar goda resultat. Energiföretagen bedömer liksom Svenskt Näringsliv att yrkeshögskolans modell applicerad på gymnasial nivå (SeQF4) kan bli ett viktigt komplement till yrkesvux och stärka kompetensförsörjningen av relevant yrkeskompetens till näringslivet inom en rad branscher under förutsättning att:

- Samma villkor, principer och förutsättningar ska gälla för yrkesskolan som för yrkeshögskolan.
- Yrkesskolan ska präglas av efterfrågestyrd yrkesutbildning, med en stark förankring hos arbetslivet och respektive bransch samt med läranderesultat i fokus.
- De monetära kostnaderna för företagen för den gymnasiala yrkesutbildningen ska inte öka.
- Reformarbetet inom yrkesvux fortsätter.
- Implementeringen och utvecklingen av planerings- och dimensioneringsunderlagen fortsätter. Yrkesskolans roll i detta arbete förtydligas.
- Statsbidrag för investeringar i och förvaltande av utbildningsmiljöer så som branschskolor kommer på plats.

3.2 En ny utbildningsform – yrkesutbildning för vuxna

3.2.1. Det ska införas en ny yrkesutbildning för vuxna

Energiföretagen tillstyrker förslagen i 3.2.1 och vill särskilt kommentera: 3.2.2 Målgrupp för yrkesskolan och avgränsningar mot andra utbildningar

Energiföretagen delar utredningens bedömning om målgrupp för yrkesskolan. Den tänkta målgruppen ska avspeglas både i urvalsreglerna och i möjligheten att ställa förkunskapskrav.

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagen och IF Metall och anser att individer som vill växla karriär eller stärka sin ställning på arbetsmarknaden har för få möjligheter till offentligfinansierad utbildning. Enligt oss är det därför viktigt att denna möjlighet stärks. Vi anser dock att denna möjlighet i högre grad borde gälla för all gymnasial vuxenutbildning. Detta i sin tur innebär att befintligt yrkesvux i högre grad än idag, bör kunna erbjuda utbildning vid karriärväxling.

3.2.3. Yrkesskolan ska vara ett komplement till annan vuxenutbildning

Det är viktigt att inte utbildningsformerna konkurrerar med varandra på samma ort, så att elevunderlaget blir för litet. För att förtydliga på vilket sätt yrkesskolan kan vara ett komplement till annan yrkesutbildning för vuxna på SeQF4 är det viktigt med en tydlig definition av vad kompletterande innebär.

Förslaget om en ny utbildningsform, Nationell yrkesutbildning, behöver tydliggöras innan NY går från pilot till permanent form.

Det bör samtidigt finnas en utbildningsform där den tidigare branschskolan kan bedrivas under tiden yrkesskolan utreds.

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagen och IF Metall att:

- Det ska finnas en gemensam analysfunktion kring planering och dimensionering av kompetensbehovet. Samtliga utbildningsformer på gymnasial nivå (eller angränsande) ska innefattas av planerings- och dimensioneringsreformen för att undvika att reformen sätts ur spel.
- Ett och samma utbildningssystem ska innefatta samtliga sektorer, dvs såväl privat som offentlig sektor, för att säkerställa likvärdighet och undvika statuskillnader.

Energiföretagen vill vidare betona vikten av att utbildningar inom yrkeshögskolan – oavsett omfattning och nivå – vid ett eventuellt permanentande ska utgå ifrån de principer som vi menar utgör yrkeshögskolans särart. Särskilt viktigt är att utbildning inom yrkeshögskolan initieras och drivs i nära samverkan med arbetslivet och dimensioneras efter arbetsmarknadens behov, att flexibilitet råder i förhållande till efterfrågan, att utbildningarna innehåller lärande i arbete (LIA) som utgångspunkt och att yrkeshögskolan fortsatt ska vara en decentraliserad utbildningsform. Yrkeshögskolans särart ska vara styrande oavsett vilken SeQF-nivå det handlar om.

3.2.5. Yrkesskolans värdegrund

Breddad rekrytering och ökad mångfald är en viktig fråga för Energiföretagen och angeläget för näringslivets framtida utveckling och möjlighet att rekrytera de medarbetare som är centrala för att möjliggöra grön omställning. Att utbildningsanordnare har ett tydligt uppdrag för att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval är positivt oavsett utbildningsform och skapar möjligheter för skola och näringsliv att ännu tydligare jobba med mångfald och jämställdhet.

3.3 Utbildningen i yrkesskolan

3.3.1 Vem ska få anordna utbildning i yrkesskolan?

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagen och IF Metall att utredningen för ett rimligt resonemang avseende förslaget och anser att hög kvalitet i utbildningen är prioriterat.

Energiföretagen instämmer vidare med Installatörsföretagen om att bredden av möjliga utbildningsanordnare i förslaget är en styrka. Idag är yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna begränsade till kommunernas förmåga och intresse att bedriva eller upphandla

yrkesutbildning inom yrkesvux. Med det föreslagna systemet kommer fler vägar och möjligheter finnas för näringslivet att påverka och få till stånd yrkesutbildning.

3.3.3 Utbildningsanordnaren ska ha kompetensen och förutsättningarna att anordna utbildningar i yrkesskolan

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagen och IF Metall och vill lyfta att det i detta sammanhang är viktigt att anordnaren innehar samtliga förutsättningar som krävs för att utbildningen ska fungera. För utbildningar på SeQF 4-nivå och lägre, är det extra viktigt att förutsättningarna är de rätta, både gällande kompetens, pedagogiska kunskaper samt tillgång till utrustning och utbildningsmiljöer.

Här anser Energiföretagen att utredningen hade kunnat vara än tydligare kring hur särskilda lärmiljöer med kvalitativa maskiner och utrustning ska säkras, hur lärandet på arbetsplatsen ska säkras, hur näringslivet ska involveras i utbildningen, samt hur eventuell komplettering av grundläggande ämneskunskaper ska ske och säkras.

3.3.4 Det ska finnas en ledningsgrupp för utbildningar i yrkesskolan & 3.3.5 Ledningsgruppens ansvar

Energiföretagen instämmer i utredningens förslag samt med Svenskt Näringsliv och Installatörsföretagen och understryker vikten av att majoriteten av ledamöterna i ledningsgruppen är företrädare från arbetslivet. Det är en viktig del i att säkerställa den tydliga kopplingen mellan utbildningen och arbetslivets kompetensbehov. Ledningsgruppen utgör en viktig funktion i flera delar av utbildningen – från utformande av innehåll till antagning och urval av sökande till utfärdade av examensbevis – vilket beskrivs i förslagen.

Energiföretagen vill betona att som grundläggande princip för all yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå, ska företagen ha reellt inflytande över utbildningen. Inflytandet ska avse hela kedjan från planering och dimensionering av utbildningsutbudet till utformning, innehåll och nivå. Företagens inflytande förverkligas genom medverkan i ledningsgrupp för respektive utbildning i yrkesskolan.

- Inflytande innebär i detta fall att företagen ska kunna påverka såväl form och innehåll som nivå och geografisk placering. Även förkunskapskrav ingår i vad företagen/programråd/ledningsgrupper ska ha inflytande över och kunna påverka.
- Där det är möjligt och anses relevant ska det vara ett och samma råd för samtliga utbildningsformer så att företagets tid utnyttjas effektivt.
- Som huvudprincip ska APL/LIA ingå i samtliga yrkesutbildningar.

Ansvarig myndighets uppdrag med kvalitetsuppföljning bör utökas och resurser bör medfölja, vilka möjliggör ett regelbundet kvalitets- och uppföljningsarbete av utbildningarna.

3.3.7 Utbildningar i yrkesskolan ska kunna omfattas av nationellt likvärdigt innehåll

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagen och IF Metall att som generell princip, ska all yrkesutbildning på gymnasial nivå dimensioneras efter arbetsmarknadens behov och att flexibilitet ska råda i förhållande till efterfrågan.

Utredningen för ett rimligt resonemang vad gäller möjlighet att meddela föreskrifter om nationellt likvärdigt innehåll. Vi ser ett behov av att det säkerställs hur utbildningar på samma SeQF-nivå ger de studerande likvärdig yrkeskunskap för att möta företagens behov. Samtidigt saknas nationella yrkespaket (yrkesvux) inom el- och energi riktat till yrken inom energibranschen (nationella paket håller på att tas fram).

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagen och IF Metall och anser vidare att utredningen för ett rimligt resonemang att en utgångspunkt för att meddela föreskrifter om nationellt likvärdigt innehåll bör vara de kvalifikationer inom ramen för SeQF-nivå 4 som branscherna själva redan arbetat fram och fått beviljade av Myndigheten för yrkeshögskolan.

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagen och IF Metall i att yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå, oavsett inom vilken utbildningsform dessa erbjuds, bör utgå från Skolverkets nationella yrkespaket och/eller av branscherna framtagna branschvalideringsmodeller - i de fall sådana finns och där det bedöms vara relevant. Detta både vad gäller utbildningens innehåll och förkunskaper. Styrningen mot dessa paket och/eller branschvalideringsmodeller bör dock ske genom en mjuk reglering för att fortsatt möjliggöra önskad flexibilitet utifrån arbetsmarknadens behov.

Det faktum att yrkesskolan är mindre reglerad sett till innehållet, än yrkesvux, ställer krav på företag och branscher att tydliggöra och kommunicera kompetensbehoven och eventuella krav på certifikat eller yrkesbevis. Då bransch- och arbetsgivarorganisation efterfrågar nationellt likvärdigt innehåll är det avgörande att MYH har möjlighet att meddela sådana föreskrifter.

3.3.8 Arbetsplatsförlagt lärande ska vara obligatoriskt i utbildningar som leder till examen

LIA (lärande i arbete) är en viktig del i yrkesutbildningen. Det är ett tillfälle att öva yrkeskunskaperna, prova på att arbeta inom yrket utbildningen leder till och fungerar ofta som en språngbräda till jobb efter examen.

Som huvudprincip anser Energiföretagen att APL/LIA ska ingå i samtliga yrkesutbildningar.

Energiföretagen delar utredningens uppfattning om att lärande i arbete och praktik utgör en viktig komponent i en yrkesutbildning och bör därför i normalfallet vara obligatoriskt. De möjligheter till undantag som föreslås innebär en möjlighet till avsteg i de fall LIA inte tillför något till utbildningen, vilket Energiföretagen välkomnar.

3.3.10 Validering ska vara en möjlighet för studerande i yrkesskolan

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagen och IF Metall och stödjer utredningens resonemang om att utbildningsanordnare ska erbjuda validering av utbildning om det bedöms att en studerande därigenom kan tillgodogöra sig kunskap som motsvarar hela eller delar av en kurs som ingår i utbildningen. Validering gentemot utbildningssystemet är ett viktigt verktyg för att skapa effektiva utbildningsvägar där man kan konstatera att reell kompetens föreligger även om individen saknar rätt formella kvalifikationer. Om målgruppen för den nya yrkesskolan är tänkt att i stor utsträckning utgöras av vuxna som

vill växla yrke eller stärka sin ställning på arbetsmarknaden, anser Energiföretagen att ambitionen också bör vara att skapa utbildningar som är tidseffektiva så att den studerande inte ska behöva läsa om moment han/hon redan behärskar.

Energiföretagen vill – såsom Teknikföretagen och IF Metall - i detta sammanhang också passa på att lyfta branschvalidering utifrån arbetslivets krav som ett verktyg för att kvalitetssäkra att den som genomgått utbildning i den nya utbildningsformen har den kompetens som branschen kräver. Vi förordar därför att branschvalidering används i slutet av utbildningar där detta bedöms vara relevant.

3.3.12 Betyg och examen i yrkesskolan

Energiföretagen anser att utredningen för ett rimligt resonemang avseende betyg och examen. Vi vill dock betona att det för oss är viktigt att utbildningar inom det offentliga utbildningssystemet kan tillgodoräknas för vidare studier, se vidare resonemang under 3.3.13.

3.3.13 Utbildning i yrkesskolan ska få tillgodoräknas i en examen från komvux

Energiföretagen instämmer med Installatörsföretagen i att det primära är att utbildningen ska förbereda den studerande för det yrke som utbildningen leder till och att den studerande ska få jobb och stärka kompetensförsörjningen.

Energiföretagen är, såsom Installatörsföretagen, positiv till att utredningen vill främja möjligheterna till progression för alla studerande. Det är viktigt att undvika inlåsningseffekter och det är väl känt att möjligheten till progression är en faktor som påverkar attraktiviteten för utbildningar. Möjligheten till progression är också viktigt för möjligheterna att utvecklas inom vissa branscher.

Energiföretagen anser som grundläggande princip att utbildningar inom det offentliga utbildningssystemet generellt ska kunna tillgodoräknas för vidare studier. Energiföretagen vill därför betona och instämma med utredningens resonemang att en ny yrkesskola inte ska leda till någon återvändsgränd.

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagen och IF Metall att utredningen i sitt förslag om en ny yrkesskola inte har tydliggjort kopplingen mellan denna och de yrkespaket för yrkesvux som Skolverket under de senaste två åren har arbetat fram tillsammans med branscherna i de nationella programråden. Dessa yrkespaket bör få en tydlig koppling till yrkesexamen i komvux, men också till den nya examen som yrkesskolan är tänkt att ge vid ett eventuellt införande.

3.3.14 Examen från yrkesskolan ska kunna ge behörighet till yrkeshögskolan

Energiföretagen instämmer i utredningens förslag avseende behörighet till yrkeshögskolan.

3.4 De studerande i yrkesskolan

Energiföretagen tillstyrker förslagen i 3.4, men vill - såsom Teknikföretagen och IF Metall - särskilt betona vikten av att det utöver utredningens förslag om behörighetsvillkor vid en eventuell framtida yrkesskola, även ska få ställas krav på särskilda förkunskaper, dels i form av yrkeserfarenhet eller tidigare yrkesutbildning, dels i form av sådana villkor som är

en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för. Energiföretagen anser dock att ledningsgruppen vid en framtida yrkesskola ska ha mandat att avgöra när särskilda krav ska ställas och vilka de ska vara, vilket enligt oss bör framgå i förslaget, se även 3.3.5.

3.4.1 Behörighet till yrkesskolan

Energiföretagen anser såsom Installatörsföretagen att det ska vara möjligt att ställa sådana förkunskapskrav som ledningsgruppen anser nödvändiga för att den studerande ska kunna nå lärandemålen och sedan kunna vara verksam inom yrket utbildningen förbereder för.

Energiföretagen instämmer vidare med Installatörsföretagen att möjligheten att ställa förkunskapskrav kan vara en viktig komponent i att säkerställa att de studerande kan läsa effektiva yrkesutbildningar och tillgodogöra sig de kunskaper och utveckla kompetens som efterfrågas av arbetslivet. Att det finns möjlighet att ställa förkunskapskrav är inte minst viktigt för att tillgängliggöra effektiv yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna som vill yrkesväxla, bredda eller fördjupa sin yrkeskompetens bland annat med hjälp av omställningsstudiestödet och har med sig utbildning/kompetenser/yrkeserfarenheter med mera sedan tidigare.

3.4.2 Urval till yrkesskolan

Utredningens förslag till urvalsregler innebär stärkt tillgänglighet för individer som har förutsättningar att snabbt tillgodogöra sig utbildningen. Det är viktigt för genomströmningen att urvalsprocessen tar hänsyn till den studerandes möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen. Energiföretagen vill även - liksom Installatörsföretagen - se att hänsyn tas till individens möjligheter att efter avklarad utbildning kunna vara verksam inom yrket utbildningen förbereder för.

Energiföretagen stöder utredningens resonemang om att urvalet vid en eventuell framtida yrkesskola ska ha sin utgångspunkt i arbetslivets behov av kompetens samt att hänsyn ska tas till den sökandes möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen vid urval.

Energiföretagen anser att utredningen borde ha lämnat motsvarande förslag om urval även för befintligt yrkesvux inom komvux (förutom vid lärlingsutbildning samt vid stora etableringar).

3.4.4. studier i yrkesskolan ska berättiga till studiestöd

Energiföretagen instämmer med utredningen avseende berättigande till studiestöd.

3.5 Godkännande av utbildning i yrkesskolan

Energiföretagen tillstyrker förslagen i 3.5.

3.5.1. Myndigheten för yrkeshögskolan ska godkänna och besluta om statsbidrag till yrkesskolan

Energiföretagen välkomnar utredningens förslag och instämmer med Installatörsföretagen i att utbildningsanordnare inom yrkesskolan ska kunna ansöka om

statsbidrag för utbildning som genomförs vid en branschskola. En långsiktig ekonomisk modell behöver finnas för branschskolorna, som innehåller både statsbidrag för uppbyggnad och förvaltning av anläggningar och för att skicka studerande till branschskolor. Detta förslag möjliggör det senare. Energiföretagen vill att samma möjlighet, att ansöka om extra statsbidrag för att finansiera att delar av utbildningen genomförs vid branschskola, ska finnas inom yrkesvux. Se Energiföretagens förslag - i enlighet med Installatörsföretagens synpunkter - i inledningen av kapitel 5 nedan.

Energiföretagen instämmer med utredningen att det är rimligt att yrkesskolan läggs under Myndigheten för yrkeshögskolans förvaltning. Energiföretagen anser vidare att det ska vara möjligt för relevant myndighet att besluta om bidrag för utbildning i branschskolor.

Branschskolor infördes under en begränsad period och upphörde den 1 juli 2023. Utredningen ser dock fortfarande en stor potential i branschskolorna som en utbildning för vuxna. Energiföretagen anser att piloten Nationell yrkesutbildning bör fungera som branschskola för elkraft och distributionselektriker och erhålla särskilt statsbidrag. Däremot anser vi inte att den kan ersätta den tidigare nationella branschskolan för gymnasiet. Denna behövs och bör återinföras i ny tappning, som en satsning på gymnasial yrkesutbildning för unga.

Vi beklagar att stödet till branschskolan för distributionselektriker lades ner. Distributionselektriker är ett mycket viktigt yrke redan idag men också för framtiden. Dessutom visade försöket med branschskolor för distributionselektriker att intresset för denna utbildning ökade markant med tiden. Det är en viktig lärdom att dra nu när pilotprojektet med nationell yrkesutbildning löper parallellt med utredningen, att nya initiativ behöver vara långsiktiga och ges tid för att hinna etablera sig. I fallet med branschskolorna avvecklades de för snabbt. Stödet till branschskolan för distributionselektriker bör återinföras.

3.5.2. Vilka utbildningar ska prioriteras vid beslut om statsbidrag?

Medfinansieringen inom yrkesskolan ska ha samma definition och innebörd som inom yrkeshögskolan. Energiföretagen anser, i likhet med Installatörsföretagen, att det är viktigt att understryka att begreppet medfinansiering inom yrkeshögskolans modell skiljer sig från begreppets innebörd inom yrkesvux. Medfinansieringen från arbetslivet inom yrkeshögskolan innebär engagemang i ledningsgrupp, mottagande av studerande på LIA med mera. Det är avgörande att yrkeshögskolans innebörd av begreppet är det som blir styrande även för yrkesskolan. Ett implementerande av yrkesskolan ska inte leda till ökade monetära kostnader för företagen.

Energiföretagen förordar att punkt 3 justeras till: medfinansieras av arbetslivet.

3.6 Dimensionering och uppföljning

Energiföretagen tillstyrker förslagen i 3.6 och vill särskilt kommentera:

Energiföretagen anser, i samstämmighet med Installatörsföretagen, att yrkesskolan ska växa och utvecklas i takt med efterfrågan från arbetslivet. Det är viktigt att yrkesskolan löpande följs upp och utvärderas av den myndighet som får uppdraget på sikt. Det är dock viktigt att planerings- och dimensioneringsutredningens förslag tas med i

utvärderingen av pilotverksamheten för Ny Yrkesutbildning och att yrkesskolan generellt får en mer långsiktig planering än yrkeshögskoleutbildningarna har idag.

4 Från ansökan till antagning i komvux

Energiföretagen tillstyrker förslag 4.5.1. men vill understryka behovet av mer omfattande förändringar, inte minst gällande urvalsreglerna till sammanhållen yrkesutbildning inom komvux.

Den snabba teknikutvecklingen gör att kompetensbehoven utvecklas och leder till att många behöver ha möjlighet att bygga på sin kompetens eller studera för att byta yrke. Det finns en stor potential för yrkesutbildningen inom komvux att möjliggöra för individer att bygga på kompetens, ställa om och bidra till kompetensförsörjningen. I synnerhet när vi har ett nytt omställningssystem på plats.

I kapitlet saknas en analys kring hur behovet av omställning och det nya omställningsstudiestödet kan komma att påverka efterfrågan på utbildning inom komvux. Yrkesverksamma har idag inte tillgång till studier inom yrkesvux i tillräcklig utsträckning. Föreslagna urvalsregler i andra kapitel bör därför även gälla sammanhållen yrkesutbildning.

Energiföretagen är positiva till utredningens resonemang som ligger till grund för förslag om förändrade urvalsregler i Kapitel 7: Det behövs bättre förutsättningar att snabbt möta nya stora utbildningsbehov samt att nya vägar till yrkeskompetens på gymnasial nivå testas inom ramen för förslaget om yrkesskola. I detta kapitel har utredningen på ett bra sätt fångat upp arbetsmarknadens perspektiv, lyfter kompetensförsörjningsmålet och föreslår förändrade urvalsregler.

Energiföretagen vill se att yrkesvux i ökad utsträckning bidrar till näringslivets kompetensförsörjning och stärks som en kraft för omställning på svensk arbetsmarknad. Här är urvalsreglerna en viktig faktor. Energiföretagen föreslår därför att urvalsreglerna ändras för all sammanhållen yrkesutbildning inom komvux.

Energiföretagen föreslår, i samstämmighet med Installatörsföretagen, följande:

Urvalsreglerna i förordningen om vuxenutbildning ska ändras när det gäller sammanhållen yrkesutbildning inom komvux. Vid urval ska hänsyn tas till vilken sökande som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och arbeta inom yrket som utbildningen förbereder för, på grund av att den sökande;

1. arbetar eller nyligen arbetat inom det yrkesområde den sökta utbildningen avser,
2. arbetar eller nyligen arbetat inom ett annat yrkesområde, eller
3. har en slutförd gymnasial utbildning.

Branscherna ska på en nationell nivå kunna förorda mer branschspecifika urvalsregler inom ramen för de nationella yrkesråden.

Kommuner och utbildningsanordnare, i samarbete med arbetslivet som efterfrågar utbildningen, ska vid behov ha möjlighet att formulera och ställa förkunskapskrav till sammanhållen yrkesutbildning inom komvux.

Enligt utredningens kartläggning anger drygt 60 procent av kommunerna att urval är vanligt, eller relativt vanligt. I de fall urval behöver göras är det avgörande att individer

som står nära arbetsmarknaden eller är yrkesverksamma, och har goda möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen, kan ta del av utbildningen. Detta bör bidra till en ökad genomströmning. Denna grupp brukar sällan vara en majoritet, därmed bör individer som står längre från arbetsmarknaden även fortsatt ha tillgång till yrkesutbildning.

Vi vill även tydliggöra att vi anser att de sammanhållna yrkesutbildningarna i första hand ska utgå ifrån de nationella yrkespaketen. Dessa är framtagna av branscherna och skapta för ytterligare tydlighet och kvalitet i utbildningen och garanterar därigenom att innehållet är kvalitetssäkrat gentemot arbetslivets krav.

5 Ett mer långsiktigt och flexibelt statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux

Utredningen har haft i uppdrag att analysera om bestämmelserna för yrkesvux är ändamålsenliga och ta ställning till om åtgärder behöver vidtas för att skapa fler utbildningsplatser i relativt dyra yrkesutbildningar där det finns stor efterfrågan på arbetskraft.

Under 2021 nyttjade kommunerna 61 procent av de tilldelade medlen för yrkesvux. Orsakerna till att statsbidraget för regionalt yrkesvux är underutnyttjat är flera, däribland de bristande planeringsförutsättningarna som följer av att besluten är ettåriga. Huvudparten av utbildningarna var inom vård och omsorg respektive inom barn och fritid. Endast omkring ett par tusen elever av ca 45 000 elever inom kommunal yrkesutbildning för vuxna år 2017 till år 2021 återfanns inom el och energi¹.

Energiföretagen instämmer med Installatörsföretagen att ett viktigt utvecklingsområde inom yrkesvux är att stärka långsiktigheten och planeringsförutsättningarna, då detta påverkar möjligheterna att erbjuda ett bredare utbud av utbildningar som svarar mot hela arbetsmarknadens kompetensbehov. En starkt långsiktighet är även viktigt för att främja uppstart av nya, dyrare yrkesutbildningar som är viktiga för näringslivets kompetensförsörjning.

Energiföretagen vill vidare instämma med Installatörsföretagen och i sammanhanget lyfta behovet av en statlig finansieringsmodell för investeringstunga miljöer. Förbättrad modell och ökad långsiktighet för statsbidraget kan minska några hinder, men mer behövs för att få till fler dyra yrkesutbildningar där det finns en efterfrågan från arbetslivet. Förslagen om förändringar statsbidraget i detta kapitel behöver kompletteras med bland annat stärkta förutsättningar att investera i utbildningsmiljöer för investeringstunga utbildningar. Se vidare resonemang under 5.3.7.

I kapitel 3: En ny yrkesskola för vuxna, har utredningen lyft in ett förslag om möjlighet till utökat statsbidrag för användande av branschskolor, där utbildningsanordnare inom yrkesskolan kan ansöka om extra statsbidrag för att skicka studerande till branschskolor. Branschskolor spelar en viktig roll för energibranschens kompetensförsörjningen, inte minst till investeringstunga yrken. Energiföretagen välkomnar förslaget och anser att den möjligheten bör finnas även för yrkesvux. Energiföretagen föreslår i enlighet med Installatörsföretagen följande tillägg till förslagen i detta kapitel:

- De samverkande kommunerna ska kunna rekvirera statsbidrag till utbildning som genomförs vid en branschskola. Med branschskola avses en skola som genomför yrkesutbildning på uppdrag av en utbildningsanordnare inom yrkesskolan. För att

¹ Svenskt Näringsliv, Yrkesvux som jobbmotor, 2022

en utbildningsmiljö ska benämnas branschskola ska den rekommenderats av en branschorganisation eller kunna uppvisa ett brett samarbete om utbildning med flera arbetsgivare inom den bransch som yrkesområdet tillhör. Energiföretagen vill emellertid återigen poängtera att branschskola på gymnasial nivå bör finnas i utbildningssystemet.

5.3.3. Ett samlat statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux

Givet den stora kompetensbrist som finns i många branscher är det viktigt att kommuner och utbildningsanordnare får goda förutsättningar och ökad långsiktighet för att erbjuda ett brett utbud av yrkesutbildningar. Utredningens förslag om en flerårig grundfinansiering med möjlighet till tilläggsbidrag vid behov välkomnas. Det stärker planeringsförutsättningarna och långsiktigheten i statsbidraget och ger samtidigt möjlighet till flexibilitet.

Energiföretagen instämmer med Installatörsföretagen att finansieringen av yrkesvux fortsatt ska ske inom ramen för ett riktat statsbidrag. Det är viktigt med en effektiv och transparent process där Skolverket följer upp hur medlen inom ramen för det riktade statsbidraget, både grund- och tilläggsbidrag, följs upp. De utbildningar som anordnas ska ta utgångspunkt i de regionala planeringsunderlagen som Skolverket tar fram och efterfrågan på arbetsmarknaden.

Energiföretagen tillstyrker förslag 5.3.3.

5.3.6 Kommunernas medfinansiering

Utredningen vill skapa ökad enhetlighet inom statsbidragen och föreslår att all yrkesutbildning inom yrkesvux ska medfinansieras av kommunerna. Dock ska kostnaderna inte öka för kommunerna, utan medfinansieringsgraden sänks till 30 procent. Ett harmoniserat och förenklat regelverk kring medfinansiering, där all utbildning medfinansieras, underlättar för kommunerna samt även kommunikationen med och relationen till näringslivet.

Den effekt Energiföretagen, i enlighet med Installatörsföretagen, önskar se av utredningen förslag är att det bidrar till att bredda utbudet av yrkesutbildning, då kostnaderna för kommunerna att bedriva utbildning inom statsbidraget för yrkesvux minskar genom att de får en större andel finansierad av statsbidraget.

Energiföretagen tillstyrker förslag 5.3.6.

5.3.7. Statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux ska räknas upp

Statsbidragsnivåer som i större utsträckning avspeglar de faktiska utbildningskostnaderna ökar incitamenten att erbjuda ett bredare utbud av yrkesutbildning som efterfrågas på arbetsmarknaden, även de yrkesutbildningar som är mer kostsamma att bedriva.

Energiföretagen tillstyrker förslag 5.3.7.

Ytterligare åtgärder för branschskolor och investeringstunga miljöer behövs

Som nämndes i inledningen på detta kapitel krävs fler åtgärder för att underlätta och få till ett bredare utbud som inkluderar mer investeringstunga utbildningar. Energiföretagen hade önskat se förslag kopplade till investeringar i och utveckling av utbildningsmiljöer och möjlighet att ansöka om extra statsbidrag för elever vid branschskolor.

Energiföretagen instämmer med Teknikföretagen och IF Metall - att en tydligare koppling till förslaget från utredningen Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31) kring ett statligt investeringsstöd för investeringstunga miljöer (förslag under kapitel 7.8.2) hade varit välkommet. Ett sådant investeringsstöd skulle kunna utgöra ett viktigt komplement till höjda statsbidragsnivåer.

Färdighetsträning för yrkesutbildningar inom energiområdet är väsentlig för anställningsbarheten och avgörande för att arbete ska kunna utföras säkert. Energiföretagen anser därför att det är avgörande att kvalitativa lärmiljöer kan garanteras och att förutsättningar för samnyttjande av dessa lärmiljöer finns. Ett bra exempel är försöksverksamheten för branschskola där EI- och energiprogrammet vid Åsbro kursgård, Sveriges största övningsområde för elkraft, var en av de branschskolor som fungerade mycket väl.

5.4.2. Yrkesvux ska kunna innehålla förberedande yrkesutbildning

Energiföretagen tillstyrker utredningens förslag.

Energiföretagen delar utredningens uppfattning och instämmer med Teknikföretagen och IF Metall att det kan finnas behov av förberedande yrkesutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå och att utbildningssystemet bör vara så flexibelt som möjligt för att fler ska kunna tillgodogöra sig en yrkesutbildning.

7 Det behövs bättre förutsättningar att snabbt möta nya stora utbildningsbehov

7.2 Det behövs bestämmelser inom komvux för att kunna möta särskilt stora utbildningsbehov

Energiföretagen tillstyrker utredningens förslag.

Energiföretagen delar utredningens bedömning om att det kan finnas behov av riktade statliga satsningar för att möta särskilda utbildningsbehov. Energiföretagen stöder också utredningens förslag om att tillåta en relativt flexibel bestämmelse för vad särskilda omständigheter kan innebära.

Energiföretagen vill särskilt betona vikten av utredningens förslag avseende urvalsregler för de utbildningar som förslaget avser, det vill säga att hänsyn ska tas till den sökandes möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen vid urval. Motsvarande urvalsregler bör inte avgränsas till förslaget om utbildningar i samband med att särskilt stora behov finns utan också gälla urval för befintligt yrkesvux generellt.

Slutligen vill Energiföretagen betona vikten av att bestämmelserna för gällande förslag även bör kunna omfatta utbildningar inom närliggande områden till företagsetableringar och utbyggnad av energisystemet, detta för att minimera risken att företagsetableringar och utbyggnad av energisystemet ska leda till kompetensbrist inom befintligt näringsliv.

Energiföretagen tillstyrker, i enlighet med Installatörsföretagen, delarna av förslaget som rör bestämmelserna i skollagen, riksrekrytering, att dessa utbildningar ska vara statligt finansierade och vill kommentera den avslutande delen gällande förslag om förändrade urvalsregler:

Kompetensbristen är utbredd över hela landet och finns i många branscher. Energiföretagen instämmer med Installatörsföretagen och vill betona att det inte behöver

vara en pågående företagsetablering för att kompetens- och utbildningsbehoven ska vara stora. Många branscher har saknat tillgång på rätt kompetens i många år, vilket har lett till en uppbyggd kompetensbrist. Förändrade urvalsregler bör därför vara möjliga att använda för urval till all sammanhållen yrkesutbildning i yrkesvux.

Energiföretagen förordar i första hand att förslagen om urvalsregler i inledningen av kapitel 4: Från ansökan till antagning ska gälla för urval till all sammanhållen yrkesutbildning inom yrkesvux, däribland utbildning vid stora utbildningsbehov:

- Urvalsreglerna i förordningen om vuxenutbildning ska ändras när det gäller sammanhållen yrkesutbildning inom komvux. Vid urval ska hänsyn tas till vilken sökande som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och arbeta inom yrket som utbildningen förbereder för.

I andra hand tillstyrker Energiföretagen - liksom Installatörsföretagen - utredningens förslag om förändrade urvalsregler.

7.2.1 Kommuner med särskilt stora behov av utbildning bör kunna få extra tilldelning av statsbidrag

Energiföretagen tillstyrker förslaget.

12 Uppföljning och utvärdering

12.1 En delegation för uppföljning av nya reformer ska inrättas

Energiföretagen tillstyrker utredningens förslag med tillägget att branschorganisationer bör kunna ingå i delegationen - ej endast arbetsmarknadens parter. Genom att utesluta branschorganisationer skulle delegationen gå miste om branschperspektivet, där kompetensförsörjning är en viktig del för flera samhällsviktiga branscher.

Det är viktigt att följa upp de reformer som kommer att genomföras som resultat av denna utredning och planerings- och dimensioneringsreformen.

Energiföretagen delar utredningens syn på delegationens uppgifter, vilka finns listade i punktform i betänkandet och anser att delegationen bör fokusera sitt arbete på att följa upp och utvärdera de samlade reformer som sker inom yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna. Det finns behov av att följa och stötta reformerna på ett samlat sätt då de olika reformer som håller på att implementeras och kommer att implementeras annars riskerar att endast utvärderas var för sig.

Energiföretagen vill betona att införandet av en delegation inte kan ersätta myndigheters ansvar för att reformerna implementeras och följs upp. Delegationen kan i detta fall verka stödjande, men ej myndighetsutövande.

Energiföretagen instämmer med Svenskt Näringsliv, att tiden under vilken delegationen ska verka bör vara öppen för regeringen att besluta om. Flera av de reformer som föreslås

tar tid att implementera och se effekter av, därmed bör år 2028 inte ses som slutdatum. Redovisning från delegationen bör ske löpande.

Kapitel 13: Uppföljning och utvärdering

13.1 Ikraftträdande av förslagen om yrkesskola

Här instämmer Energiföretagen med Svenskt Näringsliv och vill hänvisa tillbaka till principerna och resonemangen som lyfts fram under inledningen av remissvaret avseende kapitel 3: En ny yrkesskola för vuxna. Energiföretagen instämmer med Svenskt Näringsliv och delar utredningens uppfattning att det är viktigt att undvika glapp mellan pilotverksamheten och ikraftträdandet av yrkesskolan som permanent utbildningsform, i enlighet med utredningens förslag.

Stockholm den 18 juni 2024

Åsa Pettersson,
VD, Energiföretagen Sverige